

Vedlegg til masteroppgave

E-post fra Peter Gullestad, 25. februar 2016.

Hei,

Det er riktig at referanseperioden for torsk var 10-års perioden før soneopprettelsen. Jeg vedlegger et notat om tredjelandskvoten av torsk som jeg skrev i 2009 som også setter torskekvoten i FVS inn i en større sammenheng. Notatet ble skrevet for å styrke forvaltningens hukommelse og forståelse av "hvorfor ting er som de er, og det er ikke tilfeldig at de er sånn".

Håper dette kan være til hjelp, og lykke til med oppgaveskrivingen!

Vennlig hilsen

Peter Gullestad

Notat, skrevet av Peter Gullestad.

NOTAT

Tredjelandskvoten av nordøstarktisk torsk som andel av TAC – historisk utvikling i perioden 1977 – 2009.

1. Innledning

Med TAC forstås i dette notatet totalkvote av nordøstarktisk torsk, inklusive Murmanskorsk, eksklusiv norsk kysttorsk og, fra og med 2005, eksklusiv kvoter avsatt til forsknings- og forvaltningsformål.

Tredjeland hadde i 10-årsperioden 1967 – 1976, før utvidelsen til 200 mils økonomiske soner i 1977, en andel av totalfangsten av nordøstarktisk torsk på 20,72 %. Andelen som tredjeland fisket i Svalbardområdet (ICES IIb) utgjorde ca. 4 % av totalfangsten.

2. Etablering av 200 mils soner – reduksjon i andelen til tredjeland

Fra og med 1977 er kvote til tredjeland årlig blitt fastsatt av den blandede norsk-russiske fiskerikommisjon. Kommisjonen har av tredjelandskvoten avsatt en andel for fiske i Fiskevernsonen rundt Svalbard (FVS), det resterende av tredjelandskvoten har tradisjonelt vært fordelt med 60 % disponibelt for fiske i Norges økonomiske sone (NØS) og 40 % for fiske i sovjetisk/russisk økonomisk sone (RØS). Kvoteelementet som fra 2000 er knyttet til Smutthullavtalen med Island er imidlertid fordelt likt mellom NØS og RØS, noe som innebærer en fordeling av tredjelandskvote mellom NØS og RØS i de senere år på henholdsvis 58,17 % og 41,83 %.

Ved etableringen av 200 miles økonomiske soner var det en viktig forutsetning, både for Norge og for våre naboland, at fiskemønstre og gjensidige fiskemuligheter skulle opprettholdes på et høyt nivå. Om mulig skulle det gjensidige fisket opprettholdes på samme nivå som hadde eksistert før etableringen av de økonomiske sonene, likevel slik at ved en initial ubalanse mellom partene skulle det skje en gradvis nedtrapping til et balansert kvotebytte etter noen år. For eksempel fremgår det av vedlegg 1 til Rammeavtalen mellom Norge og EU, undertegnet 27.02.80, at

”... partene (skal) ha som sitt mål å oppnå en for begge parter tilfredsstillende balanse i sine gjensidige fiskeriforbindelser. Med forbehold for bevaringsbehovene bør en for begge parter tilfredsstillende balanse baseres på det norske fiske de senere år i Fellesskapets fiskerijurisdiksjonsområde. Partene erkjenner at dette mål vil kreve tilsvarende forandringer i Fellesskapets fiske i norske farvann...”

Norsk fiske i EU-farvann skulle altså opprettholdes på historisk nivå, mens EUs fiske i NØS skulle trappes ned til det var balanse i det gjensidige fiske.

Målsettingen om å etablere et balansert kvotebytte gjaldt forholdet til EU, Færøyene og Russland. Land som ensidig fisket i norske sone; det gjaldt Spania, Portugal, DDR og Polen, ble gitt overgangsordninger for å trappe ned og avvikle fisket i NØS. Sverige ble gitt ensidige fiskemuligheter i NØS i Nordsjøen gjennom en naboskapsavtale. Alle de sistnevnte landene er senere blitt medlemmer av EU og er på den måten blitt inkorporert i avtalene mellom Norge og EU.

På bakgrunn av forutsetningen om nedtrapping til et balansert bytte kunne tredjelands andel av TAC for torsk etter 1976 gradvis reduseres i forhold til nevnte historiske andel av fangst på 20, 72 %, til en kvoteandel på 9,1 % i 1985. Andelen avsatt til fiske i FVS ble samtidig redusert til 1,8 %.

3. Tredjelands fiske i Fiskevernsonen rundt Svalbard – etablering av historiske andeler

Reduksjonen av fiskemulighetene i FVS førte til reaksjoner fra tredjeland. Blant annet utviklet det seg en svært tilspisset situasjon mellom Kystvakten og spanske trålere som kulminerte sommeren 1986. Spania var på denne tiden på vei inn i EU. For å løse de politiske utfordringene som knyttet seg til tredjelands fiske etter torsk i FVS besluttet Norge, på ensidig grunnlag, å gi tredjeland torskekvoter i FVS på et nivå tilsvarende den andelen dette fisket hadde hatt i tiårsperioden før soneopprettelsen i 1977. Dette bidro avgjørende til å løse den tilspisete situasjonen som var oppstått. Ti år ble ansett som en passe lang historisk referanseperiode. I tråd med dette og i forståelse med Russland ble tredjelandsandelen avsatt til FVS økt i de årlige kvoteavtalene mellom Norge og Russland, og har siden 1988 ligget stabilt på 4,0 % av TAC.

Norge fastsetter årlig en forskrift som angir rammene for tredjelands fiske etter torsk i FVS. Forskriften har før 2009 angitt den samlede tredjelandskvoten (4 %) til land som kan vise til et historisk fiske i FVS, uten å spesifisere kvantumet på land. Forskriften åpner for at kvoter tilstått i NØS kan fiskes i FVS. Fra 2009 blir kvoten spesifisert på land, se kapittel 10.

I tillegg til medlemsland i EU er det bare Færøyene som kan vise til et historisk fiske i FVS i tiårsperioden før soneopprettelsen. Norge tildeler på dette grunnlag Færøyene årlig kvote i FVS tilsvarende 0,207 % av TAC. Et kvantum tilsvarende denne andelen nedfelles i de årlige kvoteavtalene mellom Norge og Færøyene.

EU anerkjenner ikke Norges rett til å kvoteregulere tredjeland i FVS. EU har imidlertid etter hendelsene i 1986 på egen hånd årlig fastsatt og forskriftsfestet en kvote for sitt fiske i FVS. Størrelsen på denne kvoten som andel av TAC ble etablert etter uformelle samtaler med Norge, og tilsvarer deres historiske andel i tiårsperioden før soneopprettelsen. Etter at DDR og senere Polen ble medlem av EU utgjør kvoten 3,770 % av TAC. EU fastsetter selv fordelingen av kvoten på medlemsland. Denne fordelingen er ikke nødvendigvis i samsvar med de enkelte medlemslands historiske andel av fiske før soneopprettelsen, men er etablert etter interne forhandlinger i EU.

Summen av EUs og Færøyenes kvoter utgjør 3,977 %, altså 0,023 % mindre enn de 4 % som avtales mellom Norge og Russland.

4. Avslutning

Den internasjonale dimensjonen ved torskeforvaltningen i Barentshavet, slik den har vokst frem og stabilisert seg de siste 30 år, består av et komplisert og til dels skjørt sett av avtaler og forståelser. I bunnen ligger kvoteavtalen med Russland. I forhold til situasjonen i tiårsperioden før de økonomiske sonene er tredjelands andel av fiske etter torsk redusert fra 20,72 % til 14,15 %, det vil si med cirka en tredjedel. Med unntak av fiskeadgangen i FVS er dette kvoter som tredjeland nå må betale for i form av kvotebytter. Kvotebyttet med Island og "cohesion-kvoten" med EU har elementer av "papirfisk" ved seg. De øvrige kvotebyttene er fullt ut reelle. Sett med norske øyne må det være en prioritert målsetting å opprettholde den ro og stabilitet som dette regimet innebærer. En slik ro, kombinert med reduksjon i IUU-fiske og etterlevelse av gjeldende forvaltningsstrategi, legger et godt grunnlag for å kunne opprettholde høye kvoter av torsk i årene fremover. Dette skulle være i norsk, russisk og involverte tredjelands langsiktige interesse.

Bergen, 24.03.09

Peter Gullestad